

Dr Gwynne Jones
Prif Weithredwr
Cyngor Sir Ynys Môn
Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni
Ynys Môn,
LL77 7TW

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

Adeiladau Cambrian
Sqwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

10 Awst 2015

Annwyl Dr Jones

Adolygiad o Gartrefi Gofal: Dadansoddiad o'ch ymateb terfynol

Rwy'n ysgrifennu i ddiolch i chi am roi ymateb terfynol i'm Hanghenion Gweithredu, sef ymateb yr wyf wedi cael cyfle i'w ddadansoddi bellach.

Wrth ddadansoddi'r ymateb a ddaeth i law, roeddwn i'n chwilio am sicrwydd, drwy'r wybodaeth a roddwyd a thrwy'r camau a oedd ar eu hanner neu yn yr arfaeth, y bydd fy Anghenion Gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ac y bydd y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni ar ran pobl hŷn.

Mae'n glir bod eich ymateb yn dangos ymrwymiad i gyflawni'r newid angenrheidiol a amlinellais yn fy Adolygiad o Gartrefi Gofal ac mae'n manylu'n glir ar gamau rydych chi wedi'u cymryd neu y byddwch yn eu cymryd er mwyn cyflawni'r canlyniadau arfaethedig.

Rwy'n arbennig o falch bod eich sefydliad wedi defnyddio'r adborth adeiladol a gynigiais yn gynharach yn y flwyddyn er mwyn gwella'ch ymateb, ac mae'ch holl ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu wedi'u dadansoddi bellach fel ymatebion 'derbyniol'. Mae'n dda gweld bod yr Awdurdod Lleol yn gweithio gyda'r Bwrdd Iechyd mewn rhai o'r Anghenion Gweithredu, a'ch bod wedi manylu ar y gweithdrefnau adolygu a chlориannu sydd gennych er mwyn rhoi sicrwydd ar lefel uchel yn eich sefydliad y bydd y canlyniadau angenrheidiol yn cael eu cyflawni.

Mae'ch sefydliad wedi cynnig mynd ati i ddatblygu gwasanaethau neu brosesau newydd sydd â'r potensial i symud ymlaen fel arferion gorau. Er enghraifft, rydych chi wedi cynnwys adborth gan reolwyr ar y manteision a brofodd y staff yn sgil hyfforddiant dementia, gan gynnwys cynnydd yn eu hyder wrth gyfathrebu a'r gallu i fyfyrion ar arferion ac ymddygiad er mwyn gwella yn y dyfodol (Angen Gweithredu 3.2).

Gan hynny, rwy'n fodlon bod eich sefydliad eisoes yn cydymffurfio â'm Hanghenion Gweithredu neu wedi ymrwymo i gymryd y camau angenrheidiol i gyflawni'r newid angenrheidiol.

Mae dadansoddiad manwl wedi'i atodi o'r wybodaeth ychwanegol a roesoch mewn ymateb i'm cais.

Fel y gwyddoch, o dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006 mae'n ofynnol imi gadw cofrestr o'r ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu ac felly bydd yr holl ymatebion gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad yn cael eu cyhoeddi ar fy ngwefan ynghyd â'r dadansoddiad o bob ymateb.

Fel y dywedais yn barod, byddaf yn cyhoeddi sylwebaeth gyffredinol ynghylch a ydw i'n credu y bydd y newid yr wyf yn disgwyl ei weld ar ran pobl hŷn yn cael ei wireddu ledled Cymru ac rwy'n bwriadu gwneud datganiad cyhoeddus ffurfiol am hyn ac am y camau y mae'r cyrff unigol sy'n dod o dan yr adolygiad yn bwriadu eu cymryd. Caiff y datganiadau hyn eu gwneud ar 11 Awst.

Dwy ddim yn bwriadu gofyn am ddiweddariad manwl am yr holl gamau sydd gennych ar y gweill, oherwydd lefel y sicrwydd a'r ymrwymiad rydych chi wedi'u dangos wrth sicrhau'r canlyniadau hyn. Gan hynny, rwy'n bwriadu cynnal adolygiad dilynol ymhen 18 mis, pryd y byddaf yn chwilio am dystiolaeth bendant bod y canlyniadau hyn wedi'u cyflawni'n gyson ar draws cartrefi gofal eich ardal (bod eich camau chi wedi'u cwblhau). Yn nes ymlaen, byddaf yn rhoi gwybod ichi am hyd a lled yr adolygiad a'r dull y byddaf yn ei ddefnyddio.

Er hynny, mae yna nifer o feysydd y bydd arna i angen diweddariad a sicrwydd yn eu cylch yn y cyfamser ac fe fyddaf yn ysgrifennu atoch ar wahân ynglŷn â'r rhain a sut y byddaf yn gofyn ichi wneud hyn.

Rwy'n edrych ymlaen at barhau i gydweithio â chi i sicrhau bod gan bobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal yng Nghymru yr ansawdd bywyd gorau posibl a'r safonau gofal uchaf.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink that reads "Sarah Rochira". The script is cursive and fluid.

Sarah Rochira
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Cyngor Bwrdeistref Sirol Ynys Môn

Mae'r Awdurdod Lleol yn dweud ei fod yn croesawu'r sylwadau a'r adborth y llwyddais i'w cynnig yn sgil ei ymateb cychwynnol i'r adroddiad ar fy Adolygiad i, 'Lle i'w Alw'n Gartref?'

Rwy'n croesawu'r ffaith bod nifer o fesurau wedi'u rhestru a ddylai alluogi'r Awdurdod Lleol i fonitro'r cynnydd ynglŷn â phob cam, megis grŵp gorchwyl a gorffen i sicrhau'r gweithredu ac i ddatblygu mesurau perfformiad. Ar ben hynny, mae'n dda gweld y bydd y cynnydd ynglŷn â champau sydd i'w rhannu ar draws yr Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd, yn cael ei oruchwylio gan y Bwrdd Cyflawni Integredig Lleol fesul chwarter. Byddwn yn disgwyl, wrth i'r rhaglen yma o waith ddatblygu, fe fydd cofnodi cyson yn digwydd trwy'r trefniadau hyn, neu sianel priodol arall, o fewn strwythur llywodraethu corfforaethol yr Awdurdodau ac i'r cyhoedd.

Angen Gweithredu 1.6

Casgliad Terfynol - Derbyniol

1.6 Cynigir eiriolaeth annibynnol i bobl hŷn o dan yr amgylchiadau canlynol:

- pan fo pobl hŷn mewn perygl, neu yn dioddef camdriniaeth gorfforol, emosiynol, ariannol neu rywiol.
- lle mae cartref gofal yn cau neu berson hŷn yn symud oherwydd bod eu hanghenion gofal wedi newid.
- pan fo person hŷn angen cymorth i'w helpu i adael yr ysbyty.

Yn achos y rhai sydd â chapasiti anwadal neu anawsterau cyfathrebu, dylai hwn fod yn eiriolaeth na chyfarwyddir.

Pan fo pryderon cynyddol ynglŷn â chartref gofal, mae'n rhaid i breswylwyr gael mynediad i eiriolaeth na chyfarwyddir.

Nododd yr Awdurdod Lleol yn ei ymateb cychwynnol i'r Angen Gweithredu hwn y bydd yn cyfrannu at wasanaeth sydd wedi'i gomisiynu gan Gyngor Gwynedd a fydd yn cyflawni'r manylebau a nodwyd yn yr Angen Gweithredu. Er hynny, codais bryder nad oedd digon o fanylion yn y

cynllun i'm sicrhau y byddai hyn yn cyflawni'r canlyniadau a ddymunid ar ran pobl hŷn.

Gan hynny, rwy'n croesawu'r ffaith bod yr ymateb hwn yn darparu cynllun gweithredu clir i gytuno ar fanyleb i'r gwasanaeth, adolygu'r contract a chytuno ar y ddarpariaeth barhaus. Ar ben hynny, mae'n dda gen i weld bod yr Awdurdod Lleol wedi ymrwymo i fonitro'r ddarpariaeth yn flynyddol. Fe allai hynny sicrhau bod pobl hŷn yn gallu sicrhau eu hawliau neu sicrhau bod sylw'n cael ei roi i'w pryderon, yn arbennig mewn sefyllfaoedd lle maen nhw'n yn agored i niwed, a hynny yn barhaus ac at y tymor hir.

Mae'r ymateb yn cynnwys amserlenni clir ar gyfer cwblhau'r camau a nodwyd, ac mae hefyd yn enwi unigolyn neu dîm atebol a fydd yn gyfrifol am gymryd y camau. Dylai eglurder y dull hwn ganiatáu i ansawdd ac effaith y gwasanaethau hyn, ac unrhyw newidiadau a wneir iddyn nhw, gael eu monitro'n ofalus gan yr Awdurdod Lleol.

Angen Gweithredu 2.2

Casgliad Terfynol - Derbyniol

<p>2.2 Mae gan bobl hŷn fynediad i wasanaethau arbenigol a, phan fo hynny'n briodol, i ofal amlddisgyblaethol a ddyluniwyd i gefnogi adsefydlu yn dilyn cyfnod o afiechyd.</p>
--

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn dweud bod gofal amlddisgyblaeth a chymorth ail-alluogi yn cael eu darparu gan Wasanaeth Gofal ac Ail-alluogi Estynedig Môn, ac roedd yn dda gen i weld ymrwymiad i weithio ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd yn yr ymateb cychwynnol.

Rwy'n croesawu'r ffaith bod yr ymateb yn ymrwymo i wneud darn o waith ynghylch y galw/capasiti er mwyn deall a yw'r ddarpariaeth gwasanaethau bresennol yn gallu helpu pobl hŷn mewn cartrefi gofal i gynyddu eu hannibyniaeth a'u hansawdd bywyd i'r eithaf, o bosibl ar ôl cyfnod o salwch. Ar ben hynny, ceir ymrwymiad pendant gan yr Awdurdod Lleol i ddatblygu cynllun gweithredu i fynd i'r afael ag unrhyw ddiffygion a welir. Mae'n dda gweld amserlenni clir ar gyfer cwblhau'r camau a nodwyd, ac

mae hefyd yn enwi unigolyn neu dîm atebol a fydd yn gyfrifol am gymryd y camau. Dylai eglurder y dull hwn ganiatáu i'r gwaith ynglŷn â'r galw/capasiti ac unrhyw gamau sy'n deillio ohono gael eu monitro'n ofalus gan yr Awdurdod Lleol.

Rhaid imi nodi y byddai'r ymateb wedi bod yn gryfach pe bai manylion wedi'u darparu am wasanaethau arbenigol eraill sy'n mynd i mewn i gartrefi gofal, megis nyrsys cymunedol. Ar ben hynny, mae gallu'r Awdurdod Lleol i wella'r ddarpariaeth ar gyfer gofal amlddisgyblaeth a gwasanaethau arbenigol er mwyn cyflawni'r canlyniadau a ddymunir yn yr Angen Gweithredu hwn yn dibynnu ar ansawdd y gwaith ynglŷn â'r galw/capasiti ac ar y camau ar gyfer gwella fydd yn codi yn ei sgil.

Angen Gweithredu 3.2

Casgliad Terfynol - Derbyniol

3.2 Mae holl weithwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia sylfaenol fel rhan o'r drefn gynefino, ac mae'r holl staff gofal a rheolwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia ychwanegol yn barhaus fel rhan o ddatblygu eu sgiliau a'u cymhwysedd, ac mae hyn yn elfen benodol o oruchwylio ac asesu perfformiad.

Mae'r ymateb i'r Angen Gweithredu gan yr Awdurdod Lleol yn dweud bod hyfforddiant cynhwysfawr ynglŷn â dementia ar gael yn lleol, ac mae'n rhoi gwybodaeth fanwl am niferoedd y staff sydd wedi dilyn yr hyfforddiant hwnnw ynghyd â manylion yr hyfforddiant.

Mae'r ymateb yn cynnwys adborth gan reolwyr ar y manteision y mae'r staff a phobl hŷn wedi'u profi yn sgil yr hyfforddiant, gan gynnwys cynnydd mewn hyder wrth gyfathrebu a'r gallu i fyfyrion ar arferion ac ymddygiad er mwyn eu gwella yn y dyfodol. Mae hyn i'w groesawu'n fawr, ac mae'n rhoi golwg ar yr effaith y gall hyfforddiant mewn dementia ei chreu o ran gallu'r staff i ddeall anghenion corfforol ac emosiynol pobl hŷn sy'n byw â dementia a'r effaith gadarnhaol y gall hynny ei chreu ar gyfer eu hansawdd bywyd.

Rwy'n croesawu'r ffaith bod yr Awdurdod Lleol wedi ymrwymo i asesu'r perfformiad presennol yn erbyn yr Angen Gweithredu ac i roi cynllun

gweithredu ar waith, os nad yw'r ddarpariaeth hyfforddiant yn ddigonol, er mwyn sicrhau y cydymffurfir â'r Angen. Ar ben hynny, mae'n dda gweld bod yr Awdurdod Lleol wedi cynllunio ar gyfer ailasesiad o'r ddarpariaeth ynglŷn â hyfforddiant dementia yn y dyfodol. Dylai hynny sicrhau bod hyfforddiant mewn dementia yn cael ei roi i staff cartrefi gofal yn barhaus.

Mae'r ymateb yn cynnwys amserlenni clir ar gyfer cwblhau'r camau a nodwyd, ac mae hefyd yn enwi unigolyn neu dîm atebol a fydd yn gyfrifol am gymryd y camau. Dylai eglurder y dull hwn ganiatáu i ansawdd ac effaith y gwasanaethau hyn, ac unrhyw newidiadau a wneir iddyn nhw, gael eu monitro'n ofalus gan yr Awdurdod Lleol.

Angen Gweithredu 3.3

Casgliad Terfynol - Derbyniol

3.3 Dylid cymryd camau o ddifrif i annog defnyddio cynlluniau cyfeillio mewn cartrefi gofal, yn cynnwys prosiectau pontio'r cenedlaethau, a chefnogi preswylwyr i ddal eu gafael ar gyfeillgarwch sy'n bodoli. Mae'n rhaid i hyn gynnwys sicrhau mynediad parhaus i gefnogaeth sy'n seiliedig ar ffydd ac i gymunedau diwylliannol penodol.

Mae'r ymateb i'r Angen Gweithredu hwn yn rhoi trosolwg manwl ar y ddarpariaeth bresennol ynglŷn â chyfeillio yn yr ardal. Mae'n glir o'r wybodaeth sydd wedi'i rhoi fod cyfeillio'n tueddu'n drwm tuag at ddarpariaeth yng nghartrefi'r bobl eu hunain, ac mae'r ymateb yn dweud nad oes gwasanaethau penodol sy'n canolbwyntio ar gartrefi gofal. Ar ben hynny, nid yw'r wybodaeth sydd wedi'i rhoi yn cyfeirio at bwysigrwydd prosiectau pontio'r cenedlaethau na chymorth sydd wedi'i seilio ar ffydd. Mae hyn yn bwysig er mwyn i bobl hŷn barhau i gyd-adweithio â'r gymuned ehangach, arddel eu ffydd a chadw cysylltiadau ac arferion diwylliannol pwysig.

Serch hynny, ac er gwaethaf y gwendidau hyn, rwy'n croesawu'r ffaith bod nifer o gamau cadarnhaol wedi'u hamlygu yn yr ymateb a ddylai wella'r ddarpariaeth ar gyfer gwasanaethau o'r fath ac felly alluogi pobl hŷn i barhau â chysylltiadau cymdeithasol ystyrlon. Er enghraifft, mae'r Awdurdod Lleol wedi ymrwmo i drafod posibilrwydd ehangu cynlluniau

cyfeillio i gartrefi gofal, mae'n dweud y bydd yn tynnu sylw darparwyr at eu hymrwymiaidau i gynnal perthnasoedd sydd wedi'u seilio ar ffydd, ac mae'n ymrwmo i sefydlu cysylltiadau ffurfiol â'r Bartneriaeth Plant a Phobl Ifanc.

Mae'r ymateb yn cynnwys amserlenni clir ar gyfer cwblhau'r camau a nodwyd, ac mae hefyd yn enwi unigolyn neu dîm atebol a fydd yn gyfrifol am gymryd y camau. Dylai eglurder y dull hwn ganiatáu i ansawdd ac effaith y gwasanaethau hyn, ac unrhyw newidiadau a wneir iddyn nhw, gael eu monitro'n ofalus gan yr Awdurdod Lleol. Er hynny, o gofio'r bylchau mawr yn y ddarpariaeth gwasanaethau bresennol, byddwn wedi croesawu cam arall yn y cynllun i ailasesu'r mynediad i gynlluniau cyfeillio yn y dyfodol, ac i ailasesu eu hansawdd, gan gynnwys cymorth wedi'i seilio ar ffydd a chymunedau diwylliannol yn arbennig.

Angen Gweithredu 5.6

Casgliad Terfynol - Derbyniol

5.6 Sefydlu Cynllun Gwella Cenedlaethol er mwyn gwella cartrefi gofal ble mae Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd ac AGGCC wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu barhaus ynghylch yr ansawdd bywyd neu'r gofal a ddarperir i breswylwyr a/neu dorri hawliau dynol o bosibl.

Dylai'r tîm gwella cenedlaethol ddefnyddio rheolwyr cartrefi gofal profiadol, yn ogystal ag ymarferwyr eraill, er mwyn darparu cefnogaeth ddwys a thrawsffurfiol er mwyn codi safonau ansawdd bwyd a gofal i breswylwyr yn ogystal ag atal a lliniaru risgiau i ddiogelwch yn y dyfodol.

Dylai'r gwasanaeth hefyd ddatblygu ystod o adnoddau a deunyddiau hyfforddi er mwyn cynorthwyo cartrefi gofal sy'n dymuno gwella o ran hunanddatblygu a gwelliannau parhaus.

Barnwyd o'r blaen fod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn dderbyniol. Gan hynny, does dim rhagor o ddadansoddi wedi bod.

Angen Gweithredu 6.2

Casgliad Terfynol - Derbyniol

6.2 Dylai darparwyr cartrefi gofal, comisiynwyr ac AGGCC ddatblygu ffyrdd anffurfiol a systematig o sicrhau eu bod yn deall ansawdd bywyd pobl hŷn yn well, drwy wrando arnynt yn uniongyrchol (nid drwy gwynion ffurfiol) a sicrhau y gweithredir ar y pryderon a leisir ganddynt.

Dylai adroddiadau blynyddol gael eu llunio ar sut mae adborth parhaus pobl hŷn wedi'i ddefnyddio i sbarduno gwelliant parhaus (gweler cam 6.10).

Barnwyd o'r blaen fod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn dderbyniol. Gan hynny, does dim rhagor o ddadansoddi wedi bod.

Angen Gweithredu 6.7

Casgliad Terfynol - Derbyniol

6.7 Datganiadau Ansawdd Blynyddol yn cael eu cyhoeddi gan Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas ag ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal a gomisiynir a chartrefi gofal yr Awdurdod Lleol. Dylai hyn gynnwys:

- argaeledd eiriolaeth annibynnol mewn cartrefi gofal
- ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn, yn cynnwys cyfeiriad penodol at
- bobl hŷn sy'n byw â dementia a/neu sy'n colli defnydd o synhwyrau
- sut mae hawliau dynol pobl hŷn yn cael eu cynnal mewn cartrefi gofal ar draws yr Awdurdod Lleol safbwyntiau pobl hŷn, eiriolwyr ac aseswyr lleyg ynghylch yr ansawdd bywyd a'r gofal a ddarperir mewn cartrefi gofal
- lleoliad daearyddol cartrefi gofal

Dylai manylion ychwanegol ynghylch gofynion adrodd yn ôl gael eu cynnwys fel rhan o'r Bil Rheoleiddio ac Archwilio.

Barnwyd o'r blaen fod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn dderbyniol. Gan hynny, does dim rhagor o ddadansoddi wedi bod.